

БОШЛАНҒИЧ СИНФ ЎҚУВЧИЛАРИНИ ТАҲЛИЛИЙ ФИКРЛАШГА ТАЙЁРЛАШДА ИНТЕРФАОЛ МЕТОДЛАРДАН ФОЙДАЛАНИШ.

Тўйчиева Мавжуда Раббимқуловна

Жиззах вилояти Ғаллаорол тумани

84- умумий ўрта таълим мактаби бошланғич синф ўқитувчиси

Аннотация: *Мазкур мақолада бошланғич таълим жараёнида ўқувчиларни таҳлилий фикрлашга тайёрлашда 12 та интерфаол методлардан фойдаланиш технологияси мантиқан кетма-кет, изчил баён қилинган.*

Калит сўзлар: *бошланғич таълим, тарбия, жараён, таҳлил, фикрлаш, савия, ўзлаштириш, даража, ўқитиш, назорат, оғзаки, ҳикоя, маъруза, суҳбат, ахборот*

Таълим жараёнида таҳлилий фикрлашнинг асосланиши:

1. Ўқитувчи ва ўқувчи ўртасидаги ҳамда ўқувчи билан ўқувчи ўртасидаги ўзаро ҳурматни тарбиялайди.
2. Машғулот жараёнида ўқувчининг ўз тажрибасидан фойдаланилади.
3. Маълум ўқув мазмуни ўқувчининг талабларига мос ва аниқ тарзда фойдаланилади.
4. Муаммони ҳал қилишда ўқув материалларидан фойдаланилади.
5. Ҳар хил фикр ва қарашлар интеграциялашади.
6. Дастлабки шарт-шароитлар қабул қилинади ва текшириб кўрилади.
7. Таълим ўқитувчи билан ўқувчилар орасидаги ва ўзлари ўртасидаги муносабатлар орқали бериб борилади.
8. Ўқувчиларнинг мустақил таълим олиши учун шароит яратилади ва уларнинг тайёргарлик даражасига мувофиқ методлар танланади.

Бошланғич синфлар учун ўқув дастурлари талабларига мувофиқ муаммоли ёки мунозарали машғулотлар ташкил этилиши танқидий ва таҳлилий фикрлар ривожига муҳим аҳамиятга эга. Ўқув жараёнида мунозарали дарсларнинг эркин фикрлаш дарсларидан фойдаланилади. Интерфаол методларни қўллашда ўзаро

таъсир асосига қурилган интеллектуал ҳаракатлар шунчаки таъсир ёки туртки вазифасини бажариш билан чекланиб қолмайди ва ҳамкорлик субъектларини ижодий изланишга йўналтириш, номаълум ҳолатни очишга (кашф этишга) кўмак берувчи назарий-ақлий мулоҳазаларни яратиш функцияларини ҳам бажариши мумкин.

Методлар қуйидаги гуруҳчаларни ўз ичига олади:

Биринчи гуруҳ методлари:

Ўқув ахборотларини эшитиш орқали қабул қилиш методлари (оғзаки методлар: хикоя, маъруза, суҳбат ва бошқалар).

Иккинчи гуруҳ методлари:

Ўқув ахборотларини кўргазмали узатиш ва кўриш орқали қабул қилиш методлари (кўргазмали метод, тасвирий намойиш қилиш ва бошқалар).

Учинчи гуруҳ методлари:

Ўқув ахборотларини амалий меҳнат ҳаракатлари орқали бериш (амалий методлар, машқлар, меҳнат ҳаракатлари ва бошқалар).

Бошланғич синф ўқувчиларининг ижодий имкониятларини ривожлантириш, муаммоларни ҳал қилишда ички ҳиссиётларини юзага чиқариб, уларни мантиқий фикрлашга чорлаш, уларни солиштириш, хусусий таҳлилий фикр юритишга ўргатиш, уларнинг интеллектуал, зукколик хислатларини шакллантириш ва маълум йўналишда янада юқори даражада ривожлантириш мақсадида муаммоли методдан фойдаланилади. Муаммоли вазият қандай ҳосил қилинади? Бунинг учун бажарилиши лозим бўлган топшириқ эълон қилинади. Энди шу вазифани бажариш учун ўқувчи бор билими, кўникма, малака ва компетенцияларини эслайди, топшириқни бажаришда шу пайтгача эгаллаган билимларининг етишмаслигини сезиш билан бирга ўқувчи шахсида маълум психологик қарама-қаршилик шаклидаги ҳолат юз беради. Навбатдаги муаммо топшириқни бажариш ва шу топшириқни бажариш учун янги билим, иқтидор кўникма ва малакаларни излаш муаммоси пайдо бўлади. Ана шу вазият эса муаммоли таҳсилнинг бошланиш жараёни ҳисобланади. Ўқувчиларнинг психологик тайёргарликлари ва фикрлаш ёки олинган билимларни ўзлаштириш даражаларига қараб ҳар бир таълим босқичи

учун мос мазмун ва методлар танланади. Ҳар бир босқичнинг ўзига хос мазмунини баён қилиш мантиқи ва методлари бор. Таълимда ҳар доим мазмун ва методлар муаммоси мавжуд, бу муаммолар бир-бири билан узвий боғланган. Методиканинг мақсади мазкур фандан янги ўқув фани (ўқув фани) яратиш ва бу фаннинг ўзлаштирилишини таъминлашдан иборат. Бундай ўқув фанлари ўқувчининг барча талаб ва эҳтиёжларини қониқтириши, замонавий педагогик технологиялар талаблари асосида “аввал ўқиш, сўнгра, бу ўқишга ўргатиш учун ўқитиш” тамойилига асосланиши, ўқувчининг ўқув материални ўзлаштиришидаги кўрсаткич ва ўзлаштириш даражалари, назарий ва амалий билимларини эгаллашда “соддадан мураккабга” қоидасига асосланган назорат топшириқларини белгилаш ҳамда ўқувчиларга индивидуал ва табақалашган ҳолда ёндашувлар хусусиятларини ҳисобга олиши лозим. Бошланғич синф ўқувчиларини билиш фаолиятининг фаоллашуви қатор тамойилларга таянади: фанни ўрганишга қизиқтириш, таянч ибораларга асосланиш, муаммоли методларни қўллаш, мустақил ишларни ташкил этиш, ялпи ва якка ишларни ташкиллаштириш, кўрғазмали ва техник воситалардан фойдаланиш, таълим мазмунини турмуш билан боғлаш, фанлараро алоқадорликни ўрнатиш ва ҳоказо.

АДАБИЁТЛАР:

1. Беспалько В.П. Педагогика и прогрессивные технологии обучения. Издательство Института профессионального образования Министерство образования России, 1995.
2. Питюков В. Ю. Основы педагогической технологии. Москва : Гном – Пресс, 1999.
3. Поульсен С. Введение в современную методику преподавания.-Бишкек: Кесип, 2007.
4. Селевко Г.К. Современные образовательные технологии. Народное образование, 1998.